

Zadania rady nadzorczej i walnego zgromadzenia spółki dominującej w grupie spółek

dr Krzysztof Oplustil
Uniwersytet Jagielloński

Pojęcia „grupy spółek” i „interesu grupy spółek”

- **Aktualny stan prawny** – brak definicji legalnej w k.s.h., rozbudowana definicja „spółki dominującej” (art. 4 § 1 pkt 4 k.s.h.)
- **Projekt Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego (KKPC), wersja z 22.03.2010 r.:**
 - **grupa spółek** – spółka dominująca i spółka lub spółki od niej zależne, pozostające w faktycznym bądź umownym trwałym powiązaniu organizacyjnym oraz mające wspólny interes gospodarczy (**interes grupy spółek**) – proj. art. 4 § 1 pkt 5¹ k.s.h.
 - „Spółka dominująca oraz spółka zależna, uczestnicząca w grupie spółek, **może się kierować** także interesem grupy spółek, **o ile** leży to również **w interesie tej spółki** oraz gdy nie narusza to **uzasadnionych interesów wierzycieli i współników** mniejszościowych spółki zależnej.” – proj. art. 21¹ § 1 k.s.h.

Pojęcia „grupy spółek” i „interesu grupy spółek”

- Wielość kategorii „interesu” w projektowanej regulacji
 - interes grupy spółek
 - interes spółki dominującej
 - interes spółki zależnej
 - „uzasadnione interesy wierzycieli i wspólników mniejszościowych spółki zależnej”
- Czy wielość ustawowych pojęć nie będzie prowadzić do pewnego zamieszania w praktyce ?
- Czy można przyjąć istnienie hierarchii między różnymi kategoriami interesu ?
 - Tak, interes każdej spółki pozostaje nadrzędną kategorią, probierzem zachowania jej funkcjonariuszy i akcjonariuszy, pomocnym przy rozstrzyganiu sporów korporacyjnych.

Pojęcie „interesu spółki”

- „Dobre Praktyki w Spółkach Publicznych” z 2005 r. (I. Zasada ogólna)
- Stanowisko SN (uzasad. do wyr. z 9.11.2009 r., I CSK 158/09):
 - „interes spółki handlowej jest **wypadkową interesów wszystkich grup jej wspólników**, określaną z uwzględnieniem zastrzeżonego w umowie lub w statucie spółki wspólnego celu, do osiągnięcia którego wspólnicy zobowiązali się dążyć.”
 - „**nie może istnieć odrębny, samodzielny interes spółki jako osoby prawnej**, abstrahujący od wypadkowej interesu wszystkich wspólników, determinowanej określonym w umowie spółki wspólnym celem.”
 - „interesu spółki” **nie można utożsamiać wyłącznie z interesem akcjonariusza większościowego**; również działanie obronne akcjonariusza mniejszościowego nie zawsze może być podyktowane jest interesem spółki

Kontrola wykonywana przez radę nadzorczą spółki dominującej

- **zasięg** kontroli – organizacja i funkcjonowanie całej grupy, w szczególności:
 - wykonywanie przez zarząd praw udziałowych w spółkach zależnych
 - decyzje podejmowane przez organy spółki zależnej o istotnym znaczeniu dla położenia spółki dominującej i całej grupy
 - struktura organizacyjna grupy, funkcjonowanie systemu kontroli działalności spółek zależnych (*controlling*) i zarządzania występującymi w nich ryzykami
 - sposób finansowania działalności spółek zależnych, perspektywy ich rozwoju i wypłacalności
 - stopień realizacji strategicznych planów całej grupy
- **kryteria** kontroli: legalność, gospodarcza celowość i racjonalność działań zarządu z punktu widzenia interesu spółki, przy uwzględnieniu interesu grupy spółek

Kontrola wykonywana przez radę nadzorczą spółki dominującej

- **instrumenty kontroli:**
 - badanie **skonsolidowanego sprawozdania finansowego** całej grupy
 - *de lege lata* brak wyraźnego ustawowego obowiązku badania takiego sprawozdania (por. art. 382 § 3 w zw. z art. 395 § 2 pkt 1 k.s.h.)
 - konieczność współpracy z biegłym rewidentem – szczególna rola komitetu audytu (art. 86 ustawy o biegłych rewidentach ...)
 - Prawo rady **do informacji** - w odniesieniu do dokumentów, funkcjonariuszy i pracowników spółki dominującej (art. 382 § 4 k.s.h.)!
 - badanie dokumentów spółki dominującej
 - żądanie sprawozdań i wyjaśnień od zarządu i pracowników spółki dominującej – ale już nie od funkcjonariuszy i pracowników spółek zależnych
 - dokonywanie rewizji majątku spółki dominującej
 - Problem asymetrii informacyjnej i nienależytego przepływu informacji

Kontrola wstępna (*ex ante*, prospektywna) - współdecydowanie o sprawach grupy

- **Wymóg zgody rady** na dokonanie przez zarząd czynności określonych w statucie spółki dominującej (art. 384 k.s.h.); wymóg ten może dotyczyć :
 - spraw o węzłowym znaczeniu dla spółki dominującej i całej grupy spółek, spraw ze sfery strategii i planowania;
 - tworzenia i reorganizacji struktury holdingowej, np. wymóg zgody na tworzenie spółek zależnych, nabywanie i zbywania praw udziałowych w innych spółkach,
 - sposobu wykonywania prawa głosu przez zarząd spółki dominującej na zgromadzeniu spółki zależnej w określonych sprawach, np. wybór członków zarządu lub rady w spółkach zależnych, pewne decyzje inwestycyjne w tych spółkach, rozporządzenie istotnymi składnikami majątku tych spółek
- **Ograniczenie:** statut spółki dominującej może przewidywać wymóg zgody rady w odniesieniu do czynności dokonywanych wyłącznie przez zarząd **tej spółki**

Wzmocnienie kompetencji rady spółki dominującej w kwestiach personalnych

- Przekazanie radzie nadzorczej spółki dominującej prawa powoływania i odwoływania członków rady nadzorczej oraz/albo członków zarządu spółki zależnej
- *vide* „Zasady nadzoru właścicielskiego nad spółkami z udziałem Skarbu Państwa” z 2005 r. (pkt 8.4);

„W statutach spółek zależnych od spółek z jednoosobowym lub większościowym udziałem SP wprowadzone zostaną następujące rozwiązania:

a) uprawnienie do powoływania i odwoływania członków rady nadzorczej spółki zależnej zostanie przekazane radzie nadzorczej spółki dominującej (w trybie art. 215 §2 lub art. 385 §2 k.s.h.), (...)”

Rola walnego zgromadzenia spółki dominującej

- Sprawowanie nadzoru właścicielskiego nad grupą spółek
 - *Ex post*: rozpatrzenie i zatwierdzanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego, udzielenie absolutorium członkom władz spółki dominującej
 - *Ex ante*: zgoda na dokonanie przez zarząd czynności o istotnym znaczeniu dla spółki i grupy spółek
 - wymóg ustawowy (art. 228, 393 k.s.h.) bądź statutowy
 - Przekazanie zgromadzeniu spółki dominującej kompetencji personalnych w odniesieniu do władz spółek zależnych (powoływanie, odwoływanie członków rady nadzorczej lub zarządu spółki zależnej)

Ochrona wspólników (akcjonariuszy) spółki dominującej

- Czy zbycie udziałów w spółkach zależnych wymaga zgody zgromadzenia spółki dominującej ?
 - wyrok SN z 23.10.2003 r., V CK 411/2002: udziały posiadane przez spółkę dominującą w spółkach zależnych nie stanowią „przedsiębiorstwa” w cywilistycznym rozumieniu (art. 55¹ k.c.)
 - zarząd spółki dominującej może zbyć udziały w spółkach zależnych **bez zgody** zgromadzenia tej spółki; art. 228 pkt 3, 393 pkt 3 k.s.h. nie znajdują zastosowania
- Zabezpieczenie interesów wspólników spółki dominującej
 - => wprowadzenie statutowego katalogu czynności w spółkach zależnych, na których podjęcie wymagana jest zgoda zgromadzenia spółki dominującej, por. „Zasady nadzoru właścicielskiego nad spółkami z udziałem Skarbu Państwa” z 15.03.2010, pkt VIII.2) lit. a)-q)

Dziękuję za uwagę